

**JÄMSÄN KAUPUNGIN JA YHTEISTOIMINTA-ALUE
KUHMOISTEN OMAISHOIDONTUEN
MYÖNTÄMISEN PERUSTEET
JA SOVELTAMISOHJEET
1.1.2022 alkaen**

JÄMSÄ

Sisällysluettelo

1.	Omaishoidontuen myöntämisen perusteet	3
1.1	Omaishoidon tuen tarkoitus.....	3
1.2	Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset.....	3
1.3	Omaishoidon tuen hakeminen ja päätöksen teko.....	5
1.4	Sopimus omaishoidosta ja palkkion maksaminen	5
1.5	Omaishoidon tuen keskeytys, loppuminen ja irtisanominen	6
2.	Omaishoidon tuen palvelut.....	7
2.1	Lakisääteinen vapaa	7
2.2	Sijaishoito omaishoitajan vapaan ja muun poissaolon aikana	9
2.3	Omaishoitajalle järjestettävä valmennus ja koulutus.....	10
2.4	Omaishoitajalle järjestettävä hyvinvointi ja terveystarkastus.....	10
3.	Omaishoidon tuen hoitopalkkiot.....	11
4.	Asiaa koskevat säädökset.....	11

1. Omaishoidontuen myöntämisen perusteet

1.1 Omaishoidon tuen tarkoitus

Omaishoidon tuki on omaishoitolakiin (937/2005) perustuvaa sosiaalipalvelua, jonka järjestämisvastuu on kunnalla. Tuella on tarkoitus mahdollistaa asiakkaan kotona asuminen. Tuella tapahtuva hoito voi olla vaihtoehto palveluasumiselle, pitkäaikaishoidolle tai runsaille kotihoidon/muille palveluille.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, omaishoitajan vapaasta sekä omaishoitoa tukevista palveluista. Hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan.

1.2 Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset

Omaishoidon hoitopalkkiota maksetaan talousarvioon varatun määrärahan puitteissa ja kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville.

Omaishoitolain 3 § sisältää omaishoidon tuen yleiset myöntämisen edellytykset. Kunta voi myöntää tukea, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- henkilö tarvitsee alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palvelujen avulla;
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia;
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva ja
- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Laissa mainittujen edellytysten lisäksi omaishoidon tuen myöntäminen edellyttää seuraavaa:

- hoidettavan kotikunta on Jämsä tai Kuhmoinen
- hoidettava tarvitsee henkilökohtaista hoitoa ja huolenpitoa henkilökohtaisissa toimissa joko ympärivuorokautisesti tai useamman kerran päivässä
- lapsen ja nuoren hoito on erittäin vaativaa tai sitovaa verrattuna terveeseen tai ei-vammaiseen samanikäiseen lapseen
- hoidon päävastuu on omaishoitajalla
- omaishoitajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt elämäntilanteensa, terveytensä ja toimintakykynsä puolesta soveltuva omaishoitajaksi. Hänen tulee kyetä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta.

Tukea ei myönnetä, jos

- hoidettava asuu sosiaali- tai terveydenhuollon julkisessa tai yksityisessä toimintayksikössä, jossa palvelut ovat saatavissa kyseisen yksikön toimesta tai
- hoidettavan avuntarve päivittäisissä henkilökohtaisissa toimissa on vähäistä tai hoidettavan saama apu kohdistuu pelkästään asiointi- ja kodinhoitotehtäviin tai
- omaishoitaja on itse säännöllisen kotihoidon asiakas tai vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun piirissä, poikkeuksena määräaikainen kotihoidon tarve esim. sairaanhoidolliset hoitotoimenpiteet tilanteessa, jossa omaishoidettavaa ei voi jättää yksin kotiin tai kotihoidon tarve on vähäistä (esim. lääkkeiden jako)
- omaishoitajalla on etenevä sairaus esim. päivittäisiä toimintoja haittaava muistisairaus, jonka voidaan katsoa heikentävän selviytymistä omaishoitajan tehtävästä
- omaishoitajalla on päihdeongelma tai vakava mielenterveyden ongelma
- omaishoidettava on yli puolet kuukaudesta poissa omaishoidosta (esimerkiksi vammaispalveluissa asumiskokeilu)
- jos hoitajan terveydentila rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka rinnalle voitaisiin järjestää riittävä määrä hoidettavalle tulevia palveluja ja tukea.

Arvioinnissa otetaan huomioon myös perheen normaalit sisäiset vastuut, esim. puolisoiden tavanomainen auttaminen ja vanhempien tavanomainen vastuu lapsesta.

Omaishoidon tuen myöntämisen ja maksettavien hoitopalkkioiden perusteena on hoidonsitovuus ja vaatavuus. Hoidon, tuen, ohjauksen ja valvonnan tarvetta sekä sen sitovuutta ja vaativuutta arvioidaan kotikäynnillä sekä käytettävissä olevista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakirjoista.

Omaishoitajan terveyden ja toimintakyvyn on vastattava omaishoidon asettamia vaatimuksia. Hoitajan voimavarojen ja toimintakyvyn arvioiminen tehdään mm. haastattelemalla ja havainnoimalla. Kunta voi pyytää hoitajalta/ hoitajaksi hakeutuvalla selvitystä hänen terveydentilastaan ja hoitaja on velvollinen pyydettyään toimittamaan lausunnon terveydentilastaan. Sopimus omaishoidosta voidaan irtisanoa hoitajan epäselvästä terveydentilasta johtuen.

Lapsilla hoitotyön sitovuutta ja vaativuutta arvioidaessa verrataan tilannetta saman ikäisten terveiden eivammaisten lasten tarvitsemaan hoitoon ja huolenpitoon.

Lasten ja nuorten omaishoidon tukeen ovat oikeutettuja vaikeasti vammaiset ja pitkäaikaissairaat, joiden hoito ei vammaiseen/ terveeseen samanikäiseen lapseen tai nuoreen verrattuna on erittäin vaativaa ja sitovaa. Arviointi tehdään kokonaisvaikutusten, ei yksittäisten kriteerien tai diagnoosin perusteella. Arvioinnissa huomioidaan lapsen ja nuoren ikätasoa vastaava päivittäisen avun, hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja sekä erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarvetta.

Omaishoidon tuki lapsiperheessä arvioidaan lapsikohtaisesti. Jos perheessä on hoidettavia kaksi tai useampi, omaishoitajuus jaetaan yleensä kummallekin vanhemmalle.

Omaishoidon tukipäätös odottaa tarvittaessa niin kauan, kunnes mahdollinen lastensuojelun tarve on selvitetty. Omaishoidon tukea voidaan harkita, jos lastensuojelun asiakkuus on avososiaalityön tukitoimena.

Henkilökohtaisena avustajana työskentelevä omainen ei voi hoitaa samaa tehtävää omaishoitokeskityksen perusteella. Tämä tulee huomioida omaishoidon sopimuksia tehtäessä.

Tukea myönnetään pääsääntöisesti, kun tuen tarpeen arvioidaan olevan pysyvä tai pitkäaikainen (yhtäjaksoisesti yli 3 kk).

1.3 Omaishoidon tuen hakeminen ja päätöksen teko

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisella lomakkeella. Omaishoidon tuki on haettavana koko vuoden ja hakemus on voimassa kalenterivuoden loppuun, minkä jälkeen tulee tehdä uusi hakemus.

Hakemuksen saapumisen jälkeen tehdään kotikäynti, jolla selvitetään asiakkaan hoidon, tuen, ohjauksen ja valvonnan tarve, hoidon sitovuus ja vaativuus sekä terveydentila.

Lisäksi selvitetään asiakkaan käytössä olevat palvelut sekä mahdollinen lisäavun tarve. Toimintakyvyn arvioinnin tukena käytetään soveltuvia toimintakykymittareita ja eri alojen asiantuntemusta. Tarvittaessa pyydetään lääkärinlausunto. Tehdyn arvioinnin perusteella laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma.

lääkkäiden palveluissa omaishoidon tuen myöntämisperusteiden täyttymistä arvioidaan moniammatillisessa SAP-työryhmässä.

Vammaispalveluissa arvioinnissa omaishoidon tuen kriteerien täyttymisestä ovat mukana vammaispalvelun sosiaalityöntekijä ja/ tai vammaispalveluohjaaja.

Kriteerien täyttymisen arviointi perustuu mm. avuntarvekartoitukseen

(hakemuslomakkeen osana), asiantuntijalausuntoihin (lääkäri, terapeutit, psykologit, varhaiskasvatuksen suunnitelmat/HOJKS yms.), kuntoutussuunnitelmaan, kotikäyntiin, haastatteluun, palvelutarpeen arviointiin ja palvelusuunnitteluun.

Tämän jälkeen tehdään oikaisukelpoinen päätös. Tuki myönnetään hakemuksen saapumisesta seuraavan kuukauden alusta. Jos hakemukseen pyydettyjä lisäselvityksiä ei ole toimitettu kolmen (3) kuukauden kuluessa niiden pyytämistä, hakemus raukeaa ja siitä tehdään kielteinen päätös.

1.4 Sopimus omaishoidosta ja palkkion maksaminen

Omaishoidosta solmitaan hoitajan ja kunnan välinen omaishoitosopimus. Omaishoitosopimukseen sovelletaan tavanomaisia velvoite- ja sopimusoikeudellisia periaatteita. Omaishoitosopimusta koskevat riidat käsitellään Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa hallintoriita-asiana (laki omaishoidon tuesta 12 §).

Omaishoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan, eikä hoitajalla ole työsopimuslain mukaisia loma-, päiväraha- ja työaika oikeuksia ja etuuksia. Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003).

Tuki kartuttaa eläkettä 68-vuotiaaksi asti. Omaishoitaja on tapaturmavakuutettu hoitotyössä.

Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena. Sopimus tarkistetaan tarvittaessa sekä palveluntarpeen muuttuessa.

Sopimuksen liitteenä on hoito- ja palvelusuunnitelma. Mikäli sopimuksen tarkistaminen muuttaa hoitopalkkiota, tehdään omaishoidon tuesta uusi oikaisukelpoinen päätös ja uusitaan omaishoitosopimus.

Muutos tulee voimaan päätöstä seuraavan kuukauden alusta. Mikäli yhteisesti sopien uutta omaishoitosopimusta ei synny uutta päätöstä vastaavasti, omaishoitosopimus irtisanotaan.

Omaishoitosopimus sisältää seuraavat tiedot:

- hoitopalkkion määrä ja maksutapa
- hoitajan oikeus lakisääteisiin vapaisiin
- määräaikaisen omaishoitosopimuksen kesto
- hoitopalkkion maksaminen hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä

JÄMSÄ

Hoitopalkkio maksetaan omaishoitajalle kuukausittain kuukauden viimeisenä päivänä takautuvasti. Palkkio on veronalaista tuloa, josta kaupunki pidättää ennakkoveron ja suorittaa eläkevakuutusmaksun. Palkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/06) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Palkkion indeksikorotukset lisätään vuosittain palkkioihin ilman sopimuksen uusimista. Palkkio voidaan maksaa alennettuna hoitajan pyynnöstä (esim. eläkkeeseen vaikuttava tuloraja).

Hoitopalkkio saattaa vaikuttaa muihin sosiaaliturvaetuuksiin. Hoitajan tulee itse ennen sopimuksen tekoa tarkistaa etuuden maksajalta tuen vaikutus saamiinsa etuuksiin.

1.5 Omaishoidon tuen keskeytys, loppuminen ja irtisanominen

Hoitopalkkion maksu keskeytyy kuukauden kuluttua, mikäli omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvista syistä. Palkkio maksetaan sen kuukauden loppuun, jolloin omaishoidettava siirtyy ympärivuorokautisen asumisen ja hoidon palveluihin tai kuolee.

Palkkion maksu keskeytyy, mikäli hoito keskeytyy yli seitsemän (7) pv/kk muun syyn kuin hoidettavan terveydentilan, omaishoitajan lakisääteisen vapaan tai Kelan järjestämän omaishoidon kuntoutuskurssin vuoksi.

Päätöksentekijälle tulee ilmoittaa keskeytyksistä sekä omaishoitoon tai olosuhteisiin liittyvistä muutoksista seuraavan kuukauden viidenteen (5.) päivään mennessä. Mikäli hoitopalkkion saaminen on perustunut virheellisiin tietoihin, myönnetty tuki lakkautetaan ja suoritettut erät peritään takaisin.

Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden kuukauden ja omaishoitaja yhden kuukauden kuluttua. Jos sopimuksen jatkuminen vaarantaa hoidettavan tai hoitajan turvallisuuden, omaishoidon tuki voidaan lakkauttaa välittömästi. Omaishoitajalle annetaan kirjallinen huomautus, mikäli todetaan hoidon laiminlyöntiä. Mikäli laiminlyönti jatkuu huomautuksesta huolimatta, sopimus irtisanoaan.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana omaishoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi.

Omaishoidon tukea ei myönnetä ulkomailla oleskeleville tai asuville. Hoitajan ja hoidettavan ollessa yhteisellä lomamatkalla voidaan katsoa, että hoito jatkuu keskeytyksettä ja näin ollen palkkio maksetaan normaalisti tältä ajalta. Lomamatkana pidetään korkeintaan kolme kuukauden matkaa. Tätä pitempi aika katsotaan ulkomailla asumiseksi.

Omaishoidon tuen maksaminen lakkautetaan, jos vammaisen tai pitkäaikaissairas lapsi tai nuori opiskelee oppilaitoksessa, jossa hän asuu kouluviikkojen ajan oppilasasuntolassa.

Muutto pois Jämsästä tai Kuhmoisista tulee ilmoittaa välittömästi omaishoidon tuesta päättäneelle. Tuki on kuntakohtaisesti myönnettävä etuus ja muutto pois paikkakunnalta päättää omaishoidon tuen maksamisen.

2. Omaishoidon tuen palvelut

2.1 Lakisääteinen vapaa

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta.

Kunta ja omaishoitaja voivat myös sopia, että omaishoitaja pitää vapaansa useampana alle vuorokauden pituisena jaksonea.

Vapaat tulee pitää sen kalenterivuoden aikana, jona oikeus vapaaseen on syntynyt. Joulukuun vapaat voidaan erikseen sovittaessa siirtää tammikuulle. Pitämättömiä vapaita ei voi vaihtaa rahaksi.

Vammaispalveluissa uusia omaishoidon tuen sopimuksia tehdessä määritellään oikeus vapaaseen siten, että tukiluokka 1. ja 2. kerryttää kolme vuorokautta vapaata, tukiluokka 3. kaksi vuorokautta vapaata. Iäkkäiden palveluissa tukiluokkaan 1,2 ja 3 (tukiluokassa 3 poikkeuksena vuorohoitojärjestely) kuuluvilla omaishoitajilla on oikeus lakisääteisiin omaishoidon vapaisiin 3 pv/kk. Tukiluokassa 3 (vuorohoitojärjestely) kuuluvilla omaishoitajilla vapaita myönnetään 2 pv/kk:ssa.

Omaishoidettavan hoito voidaan järjestää hoitajan lakisääteisen vapaan aikana esim.

- perhehoitokodissa
- perhelomituksena omaan kotiin (vammaispalveluissa)
- vanhusten tai vammaisten asumispalveluyksikössä
- laitoshoidossa
- sijaishoitosopimuksella (solmitaan kunnan ja sijaishoitajan kanssa toimeksiantosopimus)

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan järjestämisestä sovitaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Vapaapäiviä voi myös kerätä pidemmäksi jaksoksi sopimalla siitä etukäteen. Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana. Hoidettavalla tai omaishoitajalla ei ole ehdotonta oikeutta valita vapaan aikaista hoitomuotoa. Kaupunki viime kädessä päättää siitä, millä tavoin omaishoitajan vapaan aikainen hoito järjestetään. Pääsääntöisesti vapaa järjestetään täysinä vuorokausina. Kunta ja omaishoitaja voivat kuitenkin sopia, että omaishoitaja pitää vapaansa useampana alle vuorokauden pituisena jaksonea (esim. kolmessa kahdeksan tunnin jaksossa). Hoitajan vapaan ajalta peritään hoidosta asiakasmaksulain (6 b §) mukaisesti 11,60 euroa/vrk. Vapaasta, joka pidetään useammassa alle vuorokauden jaksossa, voidaan periä enintään yksi maksu vapaavuorokautta kohti. Asiaksmaksu voidaan periä ensimmäisen vapaajakson alkaessa.

2.2 Sijaishoito omaishoitajan vapaan ja muun poissaolon aikana

Omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikainen sijaishoito on voitu järjestää 1.8.2011 alkaen toimeksiantosopimuksella.

Kunta voi järjestää omaishoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 3 §:n 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos omaishoitaja suostuu siihen. Lisäksi edellytyksenä on, että järjestely toteutetaan ottamalla huomioon hoidettavan henkilön mielipide ja että järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaiseksi.

JÄMSÄ

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

1. sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta;
2. tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;
3. toimeksiantosopimuksen voimassaolosta; sekä
4. tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.

Sijaishoitajan työoikeudellisesta asemasta sekä eläke- ja tapaturmavakuutusturvasta on voimassa, mitä niistä omaishoitajan osalta 10 §:ssä säädetään. Sijaishoitona järjestetystä vapaasta peritään myös asiakasmaksulain mukaisesti 11,60 euroa/vrk.

Kunta päättää sijaishoidon hoitopalkkioiden suuruuden. Palkkio on veronalaista tuloa. Sijaishoitajalle maksetaan hoitopalkkiota vuonna 2022:

Sijaishoidon hoitopalkkio v. 2022

PALKKIOLUOKAT

1. Asiakas on ohjausta ja tukea tarvitseva, suhteellisen omatoiminen. Asiakkaalla ei ole vaativia perussairauksia tai rajoitteita tai psyyken / käytösongelmia. Lisäsairauksia voi olla, mutta ne ovat hallinnassa eivätkä vaadi seurantaa.

KORVAUS

66,73 e/vrk

2. Asiakas tarvitsee lähes kaikessa päivittäisessä toiminnassa paljon ohjausta ja apua sekä valvontaa. Asiakkaalla on lieviä käyttäytymis- tai psyykenongelmia tai hoitoa ja seurantaa tarvitsevia lisäsairauksia.

94,27 e/vrk

3. Asiakas tarvitsee kaikessa päivittäisessä toiminnassa paljon apua ja jatkuvaa valvontaa. Asiakkaalla on vaikeita lisäsairauksia, rajoitteita ja/tai psyyken ongelmia tai haasteellista käyttäytymistä. Hoito vaatii erityisosaamista tai intensiivistä, päivittäistä kuntouttavaa työtä. Asiakas on vaikeasti liikunta- ja monivammainen.

120,76 e/vrk

Osapäiväisestä (alle 10 tuntia) sijaishoidosta maksettava palkkio on 50 % taulukon 1 mukaisesta palkkiosta. Sijaishoitajalle ei makseta palkkion lisäksi muita korvauksia. Sijaishoitopalkkiot maksetaan omaishoidon tukeen tarkoitettusta määrärahadista vuonna 2022.

Sijaishoitajan tulee olla täysi-ikäinen henkilö. Sijaishoitajan ei tarvitse olla hoidettavan omainen tai muu läheinen kuten omaishoitajan. Pääsääntöisesti vammaispalveluissa ei sijaishoitajaksi hyväksytä samassa taloudessa asuvaa muuta perheen jäsentä, ellei siihen ole jotain erityistä syytä. Läkkäiden palveluissa sijaishoitaja voi olla samassa taloudessa asuva henkilö.

Sijaishoidosta tehdään virallinen päätös samalla tavoin kuin omaishoidon tuesta.

2.3 Omaishoitajalle järjestettävä valmennus ja koulutus

Omaishoitolain 3 a §:n mukaan (511/2016) kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten.

Omaishoitajan valmennuksen tavoitteena on tukea omaishoitajuutta sekä kehittää omaishoitajaksi ryhtyvän henkilön valmiuksia omaishoitajana toimimisessa. Valmennuksessa voidaan käsitellä esimerkiksi omaishoitajan asemaan ja hyvinvointiin sekä kunnan ja omaishoitajan yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä sekä toisaalta avustamisen ja hoivatyön perusteisiin liittyviä kysymyksiä. Valmennuksella voidaan edistää hoidon laatua ja varmistaa, että omaishoitajat toteuttavat hoidettavien toimintakykyä ylläpitäviä ja edistäviä toimintatapoja. Kunnan velvollisuus järjestää valmennusta koskee omaishoitotosopimuksen tehneitä omaishoitajia, mutta valmennusta voidaan järjestää jo ennen omaishoitotehtävän alkamista. Kunnan tehtävänä on valmennuksen järjestäminen, jolloin valmennuksen tuottamisesta voi vastata muukin toimija, kuten järjestö.

Valmennusta koskevan säännöksen tarkoituksena on tukea omaishoitajien valmennuksen järjestämistä siten, että lähes kaikki uudet omaishoitajat valmennetaan tehtäväänsä. Omaishoitajien yksilölliset tilanteet vaihtelevat kuitenkin esimerkiksi valmiuksien ja muiden olosuhteiden mukaan siten, ettei valmennus ole ehdoton edellytys omaishoitotosopimuksen tekemiselle, vaan kunnalla on mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan. Valmennuksen tarvetta arvioitaessa on otettava huomioon myös omaishoitajan ja hoidettavan mielipide.

Omaishoitajan hoitotehtävää tukevan koulutuksen tavoitteena on tukea omaishoitajan osaamisen kehittämistä ja valmiuksien ylläpitämistä omaishoitosuhteen aikana. Koulutuksen laatu ja sisältö määräytyvät omaishoitajan yksilöllisen tarpeen ja omaishoitotilanteen vaatimusten mukaisesti. Koulutus voi liittyä esimerkiksi erilaisten apuvälineiden käyttöön, ergonomisten työasentojen opettamiseen ja haasteellisista tilanteista selviytymiseen. Koulutus voi liittyä myös esimerkiksi muistisairaiden, päihde- ja mielenterveysongelmaisten ja vammaisten lasten omaishoidon erityiskysymyksiin (STM Kuntainfo 6/2016).

Omaishoitajien valmennusta ja koulutusta järjestetään vammaispalveluissa tapauskohtaiseen yksilölliseen harkintaan perustuen. Iäkkäiden palveluissa valmennusta järjestetään vuosittain ensitietopäivän muodossa.

2.4 Omaishoitajalle järjestettävä hyvinvointi ja terveystarkastus

Omaishoitolain 3 a §:n (29.6.2016/511) mukaan kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajille hyvinvointi- ja terveystarkastuksia.

Hyvinvointi- ja terveystarkastusten tavoitteena on omaishoitajien hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen sekä sairauksien ehkäiseminen ja tunnistaminen. Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset suunnataan ensisijaisesti kunnan kanssa omaishoitotosopimuksen tehneille omaishoitajille. Hyvinvointi- ja terveystarkastus ei ole välttämättä tarpeellinen esimerkiksi silloin, kun omaishoitaja on työterveyshuollon piirissä tai kun kyseessä on lyhytaikainen omaishoito.

Tarkastusmahdollisuutta on suositeltavaa tarjota omaishoitajille noin kahden vuoden välein. Iäkkäiden palveluissa on tarjottu uusille omaishoitajille.

Tarkastus on vapaaehtoista omaishoitajalle.

Kunta voi sovittaa omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastusten toteuttamisen yhteen kunnassa olemassa olevien hyvinvointia ja terveyttä edistävien palvelujen kanssa. Kunta voi toteuttaa tarkastuksia esimerkiksi osana ikääntyneille henkilöille tehtäviä terveystarkastuksia ja seniorineuvolatoimintaa.

Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastuksen tekee terveydenhuollon ammattihenkilö, joka on perehtynyt omaishoitoon liittyviin erityiskysymyksiin, kuten terveydenhoitaja. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat maksuttomia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 1) kohdan perusteella.

3. Omaishoidon tuen hoitopalkkiot

1. tukiluokka 1212,90 euroa/kk

Maksetaan lain (937/2005) 5 §:n mukaan hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen, esim. omaisen äkillisen sairauden tai saattohoidon aikana, kun hoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä eikä hoitajalla ole tältä ajalta 1) vähäistä suurempia tuloja, 2) oikeutta sairausvakuutuslain (1224/2004) 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan eikä 3) oikeutta vuorotteluvapaalain (1305/2002) 13 §:n mukaiseen vuorottelukorvaukseen. Omaishoito on selkeä vaihtoehto laitoshoidolle. Omaishoidon tukipäätös voidaan tehdä enintään kuudeksi (6) kuukaudeksi kerrallaan.

2. tukiluokka 712,92 euroa/kk

Henkilö tarvitse runsaasti jatkuvaa apua, hoitoa, huolenpitoa, valvontaa ja ohjausta päivittäisissä toiminnoissa kuten peseytymisessä, pukeutumisessa, wc-toiminnoissa, hygienian hoidossa, ruokailun järjestämisessä ja syömisessä, lääkeshoidon toteutuksessa ja liikkumisessa. Hoitotyö sitoo omaishoitajan kokopäiväisesti ja ympärivuorokautisesti työhön. Omaishoito on selkeästi vaihtoehto tehostetulle palveluasumiselle tai laitoshoidolle ja tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

3. tukiluokka 423,61 euroa/kk

Henkilö tarvitsee paljon apua, hoitoa, huolenpitoa, valvontaa ja ohjausta päivittäisissä toiminnoissa kuten peseytymisessä, pukeutumisessa, wc-toiminnoissa, hygienian hoidossa, ruokailun järjestämisessä ja syömisessä, lääkeshoidon toteutuksessa ja liikkumisessa. Hoitotyö on päivittäistä ja sitovaa. Tätä tukiluokkaa käytetään pääsääntöisesti myös niissä tilanteissa, kun hoidettava on yli 7 h/pv muualla kuin kotona (esim. koulu, päivähoito, työ- ja päivätoiminta), hoidettavalle on myönnetty vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua tai muuta hoitoapua yli 7 tuntia/pv tai hoidettava on kaksi viikkoa muualla (tehostetussa asumispalvelussa tai laitoksessa, iäkkäiden palveluissa ns. vuoroahoito,) ja kaksi viikkoa kotona. Lapsen kohdalla hoito on ikäryhmään verrattuna huomattavan sitovaa ja työlästä. Ainoastaan ohjauksen ja valvonnan tarve eivät ole riittäviä perusteita omaishoidon tuelle lapsuusiässä.

Hoitopalkkiota voidaan alentaa, jos hoidettavalle järjestetään palveluja siten, että hoitajan antaman hoidon sitovuus ja vaatavuus vähenevät.

4. Asiaa koskevat säädökset

Laki omaishoidon tuesta (937/2005)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (1201/2020)

Hallintolaki (434/2003)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Tapaturmavakuutuslaki (608/1948)

Kunnallinen viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaki (549/2003)

Työsopimuslaki (55/2001)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Perhehoitolaki (263/2015)